

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตและการตลาดผักปลอดสารพิษบ้านนาแสนคำ อำเภอเมืองไชย แขวงอุดมชัย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงสภาพการทำการเกษตร การปลูกผักปลอดสารพิษ การดำเนินงานภายใต้โครงการความร่วมมือทางวิชาการไทย-ลาว และศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรรวมถึงปัญหา และอุปสรรคต่อการส่งเสริมการผลิต และการตลาดผักปลอดสารพิษภายใต้โครงการความร่วมมือทางวิชาการไทย-ลาว บ้านนาแสนคำ อำเภอเมืองไชย แขวงอุดมชัย ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานศึกษาที่เกี่ยวข้อง และ การใช้แบบนำสัมภาษณ์ทั้งที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง รวมถึงการสนทนาพูดคุย และใช้ชีวิตร่วมกับชาวบ้าน จนสามารถได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน ซึ่งผลการศึกษาดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรนั้น พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมาคืออายุระหว่าง 51-60 ปีคิดเป็นร้อยละ 37.33 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่จำนวน 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 62.67 เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 54.70 เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยจากภาคเกษตรต่อเดือนระหว่าง 1,001-3,000 บาท ส่วนรายได้เฉลี่ยจากนอกภาคเกษตรนั้นมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 1,000 และเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยจากการปลูกผักปลอดสารพิษต่อเดือน ระหว่าง 1,001- 3,000 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีภาระหนี้สินในครอบครัว มีพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ประมาณ 4-6 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 46.67 เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำเกษตรเฉลี่ย 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.33 และมีประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดสารพิษเฉลี่ย 1-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 100.00 ชนิดของผักปลอดสารพิษที่เกษตรกรปลูก พบว่า ผักปลอดสารพิษที่เกษตรกรปลูก คือ ผักกวางตุ้งคิดเป็นร้อยละ 100.00รองลงมา คือ ผักกาดขาว บล๊อคโครี ต้นหอม และผักกาดเขียว คิดเป็นร้อยละ 96.00, 94.67, 93.33และ77.33ตามลำดับ ส่วนใหญ่พ่อคนกลางจะเข้ามารับซื้อผลผลิตผักปลอดสารพิษไปจำหน่าย เกษตรกรทั้งหมดเคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษ โดยโครงการเป็นผู้จัดอบรมให้ และในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาเกษตรกรเคยมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจำนวน 1 – 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 77.33 และเคยมีการติดต่อกับ

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจำนวนมากกว่า 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.67 ส่วนประสบการณ์
 ความสำเร็จด้านการเกษตรปลอดสารพิษนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ความสำเร็จมาก่อน
 คิดเป็นร้อยละ 58.67 เคยไปดูงานมากที่สุดจำนวน 3 ครั้ง และร้อยละ 41.33 ไม่เคยมี
 ประสบการณ์ความสำเร็จมาก่อนเนื่องจากทางโครงการมีการคัดเลือกเฉพาะหัวหน้าเกษตรกรไปดู
 งานเท่านั้น นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการรวมกลุ่มเพื่อปลูกพืชผักปลอดสารพิษ โดยใช้พื้นที่
 ร่วมกัน ซึ่งเกษตรกรมีการรวบรวมผลผลิตแล้วจำหน่าย หรือแลกเปลี่ยนความรู้และเทคนิควิธี
 ให้แก่กันและกัน การได้รับข่าวสารทางการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก
 การพูดคุยกับเพื่อนบ้านและจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรแจ้งให้ทราบ รองลงมาได้รับ
 ข้อมูลข่าวสารจากผู้นำท้องถิ่นแจ้งให้ทราบ และได้รับข้อมูลข่าวสารน้อยสุดจากจากโทรทัศน์
 และวิทยุ เหตุผลที่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่มีเหตุผลที่
 ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ คือ การได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต และกิจกรรมในโครงการทำ
 ให้เกิดรายได้ คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมาเกษตรกรมีเหตุผลที่ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการคือ
 เพื่อนบ้านชักชวนและเจ้าหน้าที่แนะนำ คิดเป็นร้อยละ 93.33 และ 86.67 ตามลำดับ และส่วน
 ใหญ่เกษตรกรมีสมาชิกในครอบครัวช่วยตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการ คิดเป็นร้อย
 ละ 93.33

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกพืชผักปลอดสารพิษ อยู่ใน
 ระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมา คือ ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 25.33 ตามลำดับ การที่
 เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกพืชผักปลอดสารพิษอยู่ในระดับสูงนั้น
 เนื่องจากเกษตรกรมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่แล้ว จึงพอมีความรู้ทางการเกษตรอยู่
 เท่าที่ควร นอกจากนี้ได้มีเจ้าหน้าที่มาให้คำแนะนำด้านการเกษตร เกษตรกรจึงมีความรู้และ
 สามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองได้ ส่วนเกษตรกรบางกลุ่มที่มีความรู้อยู่ใน
 ระดับปานกลาง เนื่องจากขาดความสนใจเมื่อมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชผักปลอด
 สารพิษจากหน่วยงานต่างๆ อีกทั้งมีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความรู้มากพอแล้ว จึงไม่สนใจที่จะ
 ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

ส่วนการแปลผลระดับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษเกษตรกรในบ้าน
 นาแสนคำ อำเภอเมืองไชย แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามค่าเฉลี่ยใน
 ด้านการจัดการ โครงการนั้น พบว่า ประเด็นที่มีความพึงพอใจในระดับดีมาก คือความพอใจต่อ
 ความสะดวกในการติดต่อขอรับบริการจากโครงการ ความพอใจในการจัดการอบรมการเพาะปลูก
 ของโครงการ และความพอใจที่เป็นตัวแทนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ นอกนั้นเกษตรกรมี
 ความพึงพอใจในระดับปานกลาง ส่วนด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ประเด็นความพอใจในการ

แนะนำให้ใช้ ปุ๋ยชีวภาพ สารสกัดชีวภาพในการปลูกผักปลอดสารพิษ และประเด็นความพอใจในการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับดีมาก นอกนั้นมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ในด้านการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของโครงการ นั้นทุกประเด็นเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง แต่ประเด็นความพอใจในการให้คำแนะนำด้านการบันทึกข้อมูลการผลิต เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมาก ในด้านการตลาดผลผลิตผักปลอดสารพิษนั้นทุกประเด็นเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุ สรุปได้ว่าตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกร) จึงพิสูจน์ได้ว่า มีปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตและการตลาดผักปลอดสารพิษบ้านนาแสนคำ อำเภอเมืองไชย แขวงอุดมชัย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ จำนวนพื้นที่ถือครอง รายได้จากการปลูกผักปลอดสารพิษ ประสบการณ์ทางการเกษตร และการติดต่อเจ้าหน้าที่ โดยปัจจัยที่มีผลในเชิงบวกได้แก่ ประสบการณ์ทางการเกษตร รายได้จากการปลูกผักปลอดสารพิษ และการติดต่อเจ้าหน้าที่ ส่วนปัจจัยที่มีผลเชิงลบ ได้แก่ จำนวนพื้นที่ถือครอง

ในส่วนปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำเกษตรผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกร พบว่า ปัญหาที่พบในเกษตรกรส่วนใหญ่คือ ปัญหาในเรื่องผลผลิตที่มีราคาตกต่ำ และปัญหาเรื่องโรคและแมลงรบกวน ปัญหาที่เกษตรกรบรกรลงมากคือ ปัญหาการขาดแคลนทุน ปัญหาการขาดความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษที่เหมาะสม ปัญหาแรงงานไม่เพียงพอ ปัญหาปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ตามลำดับ และปัญหาที่เกษตรกรพบน้อย คือปัญหาพื้นที่ปลูกไม่เพียงพอ ปัญหาด้านเมล็ดพันธุ์ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาพื้นที่ปลูกไม่สมบูรณ์ ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

จากการอภิปรายผล พบว่า ระดับการศึกษาของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาและมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาชั้นต้น มีแนวคิดในการรักสุขภาพและรักสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยการหันมาปลูกผักปลอดสารพิษและบริโภคผักปลอดสารพิษ รวมทั้งมีพฤติกรรมลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของพิริพัฒน์ (2552) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชนเผ่าปกากะญอ บ้านแม่สาขานาแล ตำบลโหล่งขอด อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจะมีผลต่อพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากขึ้น

วัชร (2543: หน้า 48) กล่าวเสริมว่า ถ้าหากเกษตรกรมีความเข้าใจและเรียนรู้ด้านการตลาด จะสามารถทำให้เกษตรกรสามารถนำไปปรับปรุงประสิทธิภาพและช่องทางการจัดการและจัดจำหน่ายของผักปลอดสารพิษเองได้

จากการศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษ พบว่า จำนวนพื้นที่ถือครอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ทางด้านการเกษตร และการติดต่อเจ้าหน้าที่ มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจของเกษตรกรซึ่งสอดคล้องกับ เลอพงส์ (2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมและความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภค ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภค

การศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตผักปลอดสารพิษบ้านนาแสนคำอำเภอเมืองไชยแขวงอุดมไชยสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีประเด็นสำคัญที่พบหลายประเด็นจากการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. ประเด็นที่เกษตรกรทำการปลูกผักปลอดสารพิษในที่ดินผืนเดียวกันโดยไม่ได้จ่ายค่าเช่าที่ดิน จะเห็นว่าการปลูกผักปลอดสารพิษส่วนใหญ่จะเป็นการปลูกร่วมในแปลงเดียวกัน โดยบ้านนาแสนคำ มีการปลูกสองแห่ง คือ สองกลุ่มที่ทำ การปลูกผักปลอดสารพิษ อาจจะปลูกในที่ใครก็ได้ โดยไม่ได้เสียค่าเช่าที่ดินในการเพาะปลูก แต่ส่วนมากเป็นพื้นที่ของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้ากลุ่ม บางครั้งก็มีการแบ่งตามลักษณะของพื้นที่ในหมู่บ้าน เช่นบ้านใกล้เรือนเคียงกัน หรือมีที่ดินที่เหมาะสมก็สามารถปลูกด้วยกันได้ ที่สำคัญต้องให้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสม ในอนาคตหากมีผลผลิตผักปลอดสารพิษสามารถจำหน่ายได้มากขึ้น อาจจะต้องมีการเช่าพื้นที่ในการปลูกต่อไป

2. มีการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ พบว่า มีผู้ที่มีความคิดเห็นว่าไม่มั่นใจว่าเมื่อโครงการสิ้นสุดลง จะดำเนินการต่ออย่างไร และบางส่วนยังไม่เห็นผลสำเร็จของโครงการ บางคนก็ไม่มีความสนใจ ไม่อยากใช้ทุนตัวเอง ไม่อยากเป็นครอบครัวแบบอย่าง เพราะไม่คุ้นเคยกับการรับแขก และ รับผู้คนที่มาเยือน บ้างก็ไม่ชอบการบังคับ เพราะทางโครงการบังคับให้ทำตามแผนที่กำหนดไว้ บางคนก็ไม่มีโอกาสเข้าร่วม เพราะว่ามีญาติเข้าไปทำก่อนจึงไม่ได้เข้าร่วม เนื่องจากทางโครงการมีการจำกัดจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วม

3. ประเด็น ในการจัดจำหน่ายผักปลอดสารพิษ ทางโครงการจะเป็นผู้จัดหาสถานที่เพื่อจำหน่ายสินค้าของเกษตรกร โดยการเจรจาจ่ายกับหน่วยงานของเอกชน ซึ่งเป็นเจ้าของตลาด ทางโครงการจะจัดเป็นร้านที่จำหน่ายผักปลอดสารพิษ ที่ตลาดบ้านหนอง

แมงดา เมืองไชย แขวงอุดมไชย ไว้เพื่อให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนำผักมาขายได้ โดยที่เกษตรกรจะไม่เสียค่าใช้จ่ายในการที่นำสินค้ามาขายในตลาดเหมือนกับคนอื่น และบางครั้งเองจะมีพ่อค้าคนกลางไปรับซื้อที่แปลงปลูก โดยเฉพาะช่วงหน้าฝน ผักขาดแคลน จึงทำให้ราคาของผักผักค่อนข้างมีราคาดี

4. ประเด็นของในด้านของปัญหา และอุปสรรค สภาพการผลิตและการตลาดผักปลอดสารพิษภายใต้โครงการความร่วมมือทางวิชาการไทย-ลาว สภาพปัญหาที่สำคัญในการผลิตและจำหน่ายผักปลอดสารส่วนใหญ่ ไม่มีทุน และกังวลว่าหากโครงการสิ้นสุดแล้วจะไม่สามารถดำเนินการต่ออย่างต่อเนื่อง และ ราคาของผักปลอดสารพิษก็ไม่แน่นอน ในส่วนของการตรวจสอบทางด้านคุณภาพของสินค้าก็ไม่มี จึงทำให้คนทั่วไปไม่เห็นความแตกต่างของสินค้าที่ปลอดสาร และไม่ปลอดสาร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปส่งเสริมให้ความรู้ด้านในด้านการปลูกผักปลอดสารพิษ และ บัญชีครัวเรือนแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ และความสำคัญของการสร้างรายได้ และ สอนให้ตัวของเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้
2. ในกลุ่มของการปลูกผักปลอดสารพิษควรมีการจัดหาตัวแทนรวบรวมผลผลิตของสมาชิกตามฤดูกาลผลิต เพื่อติดต่อจำหน่ายผลผลิตกับพ่อค้าโดยตรงโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางเพื่อที่จะทำให้การจำหน่ายผลผลิตของสมาชิกมีราคาสูงขึ้น และเป็นธรรม สามารถรักษาผลประโยชน์ให้สมาชิกเพื่อจะทำให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์มากยิ่งขึ้น
3. ควรมีกระบวนการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่เกษตรกร ในประเด็นที่เกษตรกรมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน ได้แก่ พื้นที่ที่ใช้ปลูกผักปลอดสารพิษ และลักษณะของผักปลอดสารพิษ

ข้อเสนอแนะในครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตและการตลาดผักปลอดสารพิษอย่างเดี่ยว ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรที่จะศึกษาบัญชีครัวเรือนเพื่อให้รู้ถึงสภาพที่มาของแหล่งรายรับ และรายจ่ายของเกษตรกรเพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหในอนาคตอันเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการเพื่อหาจุดที่เหมาะสมในการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้กับเกษตรกรเอง

2. ควรมีการศึกษาถึงเครือข่ายการเรียนรู้ระบบเกษตรแบบยั่งยืน ทั้งเรื่องรูปแบบและปัจจัย
ที่ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved